

Regels in hoofdpunten ‘Bewuster verlicht in de openbare ruimte’ (2020-2026)

1. Inleiding

Dit beleidsplan gaat over al het licht in de openbare ruimte. We gaan voor de openbare verlichting verder op de ingeslagen weg aangevuld met de nieuwe ontwikkelingen. Zo is er tegenwoordig led en kunnen we gebruik maken van nieuwe technologieën als alternatief voor licht zoals markering en reflectie. Daarnaast zien we dat steeds meer niet-gemeentelijke lichtbronnen invloed hebben op de leefomgeving, zoals verlichting van bedrijven, reclame, sportvelden, open stallen, etc.

Ook is de rol van de inwoners en Erkende Overleg Partners (EOP's) in de afgelopen jaren veranderd. Bij verzoeken van inwoners is in gezamenlijk overleg tussen de EOP's en de gemeente soms, door argumenten onderbouwt, afgeweken van het beleid. EOP's hebben meer ruimte om via hun budgetten zelf oplossingen te bedenken voor plaatselijke problemen, maar wel altijd in overleg met de gemeente.

Allemaal redenen waarom dit beleidsplan er nu ligt.

Met openbare verlichting willen we graag het volgende bereiken:

- Via verlichting de verkeersveiligheid verbeteren waar dat nodig is en waar we dat niet op een andere manier kunnen regelen.
- Via verlichting het gevoel van veiligheid (sociale veiligheid) verhogen waar dat nodig is. We letten er wel op dat we geen schijnveiligheid bieden.
- Via verlichting willen we zorgen voor een sfeervolle leefomgeving waar dat nodig is en kan.
- We willen planten en dieren wel zo min mogelijk storen met ‘onze’ verlichting.

Bij het maken van dit beleidsplan hebben we alle Erkende overlegpartners gevraagd om mee te denken. EOP De Monden heeft ons ook nog gevraagd om bijeenkomsten te houden voor de inwoners in dat gebied. En we hebben zelf een bijeenkomst georganiseerd voor vertegenwoordigers van de Seniorenraad, VVN, OSOG, VPB en de Fietzersbond, zodat zij hun kijk op verlichting met ons konden delen.

Daarnaast hebben we ook een online enquête over verlichting in de gemeente Emmen opgezet voor alle inwoners van de gemeente Emmen. Uiteindelijk hebben 614 inwoners de enquête ingevuld. Dit aantal is net te weinig om betrouwbare uitspraken te kunnen doen. Wel kunnen we proeven wat er leeft. Men vindt het fijn als een gebied goed verlichting is en men voelt zich dan ook veiliger. Het buitengebied is te donker, binnen de kom mag het wel wat minder. Andere oplossingen zijn volgens deze groep nog geen goede vervanging van verlichting. Over het algemeen is men tevreden over het licht zoals dat er nu staat.

Het bovenstaande is de basis voor ons beleidsplan ‘Bewuster verlicht in de openbare ruimte’..

2. Basisregels voor de beleidsperiode 2020-2026

Voor de periode 2020-2026 staan hieronder de basisregels:

2.1. We willen alleen licht daar waar het nodig is

Als wij een lichtbron moeten vervangen, kijken we altijd of die lichtbron nog wel nodig is. Ook in het buitengebied kijken we streng naar andere oplossingen dan verlichting, zoals een lichter wegdek, reflecterende strepen, schrikhekken, etc. Bij grote veranderingen in een bestaande omgeving, bespreken we dit eerst met de Erkende Overleg Partners (EOP's) en inwoners. Bij nieuwbouw kijken we meteen vanaf het begin aandachtig of we misschien betere oplossingen hebben (zoals bijvoorbeeld reflecterende belijning of een andere vorm van markering) in plaats van dat we direct aan verlichting denken.

2.2. We willen voldoen aan het Energieakkoord

Het landelijk Energieakkoord heeft ten aanzien van de openbare verlichting de volgende doelen bepaald:

1. Een energiebesparing van 20% in 2020 ten opzichte van 2013.
2. Een energiebesparing van 50% in 2030 ten opzichte van 2013.
3. In 2020 40% aan slim energiemanagement.
4. In 2020 40% energiezuinig.

Wij doen er alles aan om deze doelen ook te halen. Moeten we iets vervangen en is er verlichting nodig? Dan doen we dat met duurzame verlichting. Nu is dat ledverlichting, maar mogelijk gebruiken we ook een nieuwe techniek als die er is. Oude verlichting die veel energie gebruiken, gaan we zo snel mogelijk vervangen. Bij een deel van verlichting gebruiken we nog de zogeheten PL-lamp. Deze verlichting is ook efficiënte verlichting. Daarom gaan we deze verlichting ook pas vervangen als ze de levensduur van de fabrikant hebben gehaald.

Als we de energiebesparing in 2020 en daarna 2030 willen halen, moeten we niet alleen het licht minder fel laten branden na de spits (dimmen), maar ook het licht uit doen in de nacht waar dat kan, verlichting aanpassen naar de situatie of verlichting verminderen. Alleen met ledverlichting halen we het niet.

2.3. We willen verlichten niet volgens de richtlijn

We zijn niet verplicht om te verlichten in Nederland. Wel bestaat er een richtlijn (NPR13201/A1). Deze richtlijn geeft een advies over hoeveel licht op straat nodig is. Dit hangt af van de plek, het soort weg en hoeveel verkeer er is.

We moeten rekening houden met drie onderdelen in deze richtlijn:

- Horizontale lichtsterkte. Dit gaat om de hoeveelheid licht op het wegdek. Wij gaan deze lichtsterkte zetten op maximaal 70% behalve in centrum- en uitgaansgebieden. Daar staat namelijk wat meer licht. Dat hebben we de afgelopen jaren ook al gedaan.
- Verticale lichtsterkte. Dit gaat om de lichtsterkte op 1,5m hoogte. Deze houden we niet aan. Er zijn heel veel lichtbronnen op die hoogte.
- Gelijkmatigheid. Dit is de verdeling van het licht over de weg. Op sommige plekken is de gelijkmatigheid belangrijk voor het gevoel van veiligheid, zoals in centrumgebieden of in woongebieden of voor de verkeersveiligheid op doorgaande wegen. Als we de bestaande verlichting moeten vervangen, proberen we de gelijkmatigheid zo goed mogelijk te krijgen op die plekken waar we dat willen. We gaan uit van de bestaande afstand tussen de lantaarnpalen, omdat wij geen lantaarnpalen gaan verschuiven.

2.4. We willen geen schijnveiligheid bieden

Door een gebied te verlichten kan het overzichtelijker worden. Dit kan echter ook een gevoel van schijnveiligheid bieden. De echte sociale veiligheid hangt met name af van hoeveel sociale controle er is. Wij proberen schijnveiligheid te voorkomen door in woon- en centrumgebieden een lichtkleur te kiezen, waarbij men gezichten goed kan herkennen en de juiste kleuren zichtbaar zijn. Buiten de woon- en centrumgebieden zoeken we plaatselijke oplossingen. Dit doen we in overleg met EOP's, bewoners en bedrijven.

2.5. We verlichten hoofdfietsroutes

Binnen de bebouwde kom verlichten we doorgaande fietsroutes die we zien als hoofdfietsroutes. Dat doen we met directe of indirecte verlichting. We laten deze verlichting na de spits minder fel branden zodra dit kan. Ook kijken we per situatie of deze verlichting in de nacht uit kan. Tussen de kernen en Emmen is één verlichte hoofdfietsroute. Buiten de kom krijgen deze sensoren, zo gauw als wij hier het geld voor hebben. Recreatieve fietsroutes verlichten we niet.

Fietsroutes die nu verlicht zijn, maar die we volgens ons beleid nu niet willen verlichten, houden hun verlichting.

2.6. Per situatie bepalen wat de meest energiezuinige en duurzame oplossing is dat past bij de portemonnee en de beschikbare techniek waarbij we niet vooraan lopen

Wij zijn al jaren bezig met duurzame en energiezuinige oplossingen. Per situatie kijken we wat de beste oplossing is. Dit moet wel passen bij de omgeving en we moeten er het geld voor hebben. Ook kijken we serieus naar technische mogelijkheden, maar we lopen niet altijd vooraan.

2.7. Geen keurmerken

Politie Keurmerk Veilig Wonen

Het vrijwillige keurmerk bestaat uit diverse certificaten. Het certificaat 'Veilige Omgeving' heeft regels voor de openbare verlichting. Wij houden ons niet aan deze regels. Zo verlichten wij achterpaden niet. Het is ook niet verplicht.

Keurmerk Veilig Ondernemen

Het vrijwillige Keurmerk Veilig Ondernemen (afgekort KVO) is een keurmerk voor bedrijventerreinen en winkelgebieden. In onze gemeente gebruiken we het op een aantal industrieterreinen. Dit beleidsplan bepaalt voor de hoeveelheid verlichting en niet het keurmerk. Dit geldt ook voor terreinen waar in de toekomst het KVO komt. Het is namelijk geen verplichting.

2.8. We gaan met elkaar in gesprek om bewuster met licht om te gaan en de verschillende lichtbronnen (meer) op elkaar af te stemmen

Naast de openbare verlichting bepalen ook andere lichtbronnen het beeld buiten in de openbare ruimte. Deze zijn vaak niet van de gemeente. We willen graag een prettige, kwalitatief betere en duurzame leefomgeving, die ook nog energiezuiniger is. Dit lukt ons door met elkaar in gesprek te gaan en de lichtbronnen meer op elkaar af te stemmen.

2.9. We willen graag dat EOP's, inwoners en bedrijven meedoen

Meedoen (participatie) is belangrijk in onze gemeente. Daarom bespreken we belangrijke of grote veranderingen in de openbare ruimte met onze Erkende Overleg Partners (EOP's) en inwoners. Maar ook samen met ondernemers gaan we in gesprek. Door met elkaar te praten, bedenken we samen plaatselijke oplossingen. Hierdoor krijgen we een betere afstemming en een prettige, kwalitatief betere en duurzamere leefomgeving.

2.10. We willen geen onnodige last en vervuiling van licht

We willen niet dat de omgeving onnodig last heeft van licht of dat de horizon met lichtbronnen vervuild is. Daarom willen we nu en in de toekomst een nog lagere lampsterkte. Ook gaan we het licht beter richten en laten we het minder fel branden (dimmen) na de spits. Hoeveel we kunnen dimmen bekijken we per plek. Misschien kan het licht in de nacht op bepaalde plekken zelfs wel uit. Of we kunnen het misschien combineren met een detectiesysteem.

2.11. We hebben aandacht voor en stimuleren de circulaire economie

In een circulaire economie is er geen afval meer. Wij proberen het gebruik van grondstoffen zoveel mogelijk te verminderen. We kijken naar alle mogelijkheden om dit te halen. In de toekomst is er misschien wel een leven zonder bezit. Maar zover zijn we nog niet. We houden het wel in de gaten.

2.12. Smart City

Smart City is het slim aansturen van alles in de openbare ruimte. Zoals in de Strategische Visie 2030 staat, kijken wij steeds naar 'Smart city' mogelijkheden. Als het kan, gebruiken we het, maar we houden daarbij wel het karakter en de schaal van Emmen in de gaten.

2.13. Gebiedsgerichte aanpak

Openbare verlichting speelt een belangrijke rol in de woongebieden. We gebruiken juiste lichtkleuren voor een goede leefomgeving en we laten alle verlichting minder fel branden. Groenvoorzieningen, zoals parken, bossen, natuurgebieden, verlichten we niet. Net zoals jeu de boules banen,

hondenuitlaatplekken en speelvoorzieningen. Staat er al verlichting? Dan willen we dit het liefst weghalen. We gaan hierover in overleg met de Erkende Overleg Partners, gebruikers en aanwonenden.

Vrijliggende voetpaden verlichten we niet, behalve als het een doorgaande route is. Ook moet er voldoende sociale controle zijn.

Onze achterpaden verlichten we niet. Bij parkeerplaatsen kijken we per geval of en wanneer verlichting nuttig is. Als verlichting nodig is, dan laten we het na de spits minder fel branden en als het kan zetten we het in de nacht uit.

Ook op onze bedrijventerreinen laten we na de spits de openbare verlichting minder fel branden, misschien kan het zelfs uit in de nacht. We gaan ook met ondernemers praten om de verlichting van de gemeente en de ondernemers zelf goed op elkaar af te stemmen.

2.14. Goede afstemming tussen groen en weg

Het is belangrijk voor de sociale veiligheid om het groen en de weg goed op elkaar af te stemmen. Daarom stemmen wij de openbare verlichting op tijd en goed af op de groenvoorzieningen.

3. Communicatie

We willen binnen onze organisatie en ook met onze inwoners in gesprek over waar licht wel en niet nodig is. Bij elk ontwerp kijken we of we het ontwerp zo kunnen maken zodat het overzichtelijk is en er geen verkeersonveilige situatie kan ontstaan. Hierdoor hebben we dan geen licht nodig. Of we kunnen het bijvoorbeeld met reflectie oplossen.

De online enquête die we in 2019 hebben gehouden, herhalen we over 5 jaar weer om te zien waar we dan staan.

We werken samen met EOP's, inwoners, verenigingen en het bedrijfsleven. EOP's kijken ook mee bij het maken van de vervangingsplannen wanneer er grote of belangrijke wijzigingen kunnen komen. Wat kan er wel en wat niet? Wat moet er anders en wat kan er anders? Zo passen we het licht in de openbare ruimte bewuster en beter op elkaar aan. We zorgen op deze manier voor maatwerk. Uiteindelijk krijgen we zo een kwalitatief duurzame en prettige leefomgeving voor iedereen.

4. Basisregels voor het beheer

We hebben een paar basispunten om de openbare verlichting te kunnen blijven onderhouden en beheren:

- 1. We houden als technische levensduur voor een mast 50 jaar en voor een armatuur 25 jaar aan..*
- 2. We willen graag per gebied zoveel mogelijk dezelfde masten en armaturen hebben zodat de beheerkosten lager zijn.*

5. Geldzaken

Op dit moment hebben we verschillende lampen die in de armaturen zitten, die (binnenkort) niet meer leverbaar zijn. Wanneer wij de lamp dan moeten vervangen omdat deze stuk is, moeten we het hele armatuur vervangen. We willen voorkomen dat we heel veel in één keer moeten vervangen. We willen liever dat we het in kleinere groepen kunnen vervangen. Dat is ook prettiger als we kijken naar de kosten die zich met zich meebrengt.

Ook hebben we veel masten die hun technische levensduur hebben bereikt. Die moeten we dus ook vervangen. Dat kost veel geld. Hoe meer geld er in de portemonnee komt, hoe sneller we deze kunnen vervangen voor nieuwe masten.